

คุณลักษณะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาเซียนและแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวอาเซียน

อาหวัง ล่านุ้ย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คุณลักษณะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาเซียน และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวอาเซียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรเป็นนักท่องเที่ยวอาเซียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ 150 ราย ใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 0.83 รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เจาะลึกนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20-29 ปี สถานภาพโสด มาจากมาเลเซีย การศึกษาระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มีคนที่รู้จักพื้นที่หรือสามารถสื่อสารกับคนในพื้นที่เป็นผู้นำกลุ่มเข้ามาช่วงวันหยุด โดยเดินทางผ่านด่านสะเดาและใช้รถทัวร์-รถตู้เป็นพาหนะ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากประสบการณ์ของตนเองหรือเพื่อนในกลุ่ม เดินทางเข้ามาอยู่กับเพื่อนครั้งละ 1-3 วัน ปีละ 1-5 ครั้ง พักค้างคืนที่โรงแรม เสียค่าใช้จ่ายครั้งละ 10,000-20,000 บาท โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่เขตเมืองหาดใหญ่ หลังจากนั้นจะไปท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นักท่องเที่ยวเข้ามาเพื่อพักผ่อน ซื้อสินค้า รับประทานอาหารไทยฮาลาล เยี่ยมญาติร่วมเทศกาลงานบุญนักท่องเที่ยวตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทอันได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานบันเทิง แหล่งซื้อสินค้า ศาสนสถาน และแหล่งธรรมชาติ อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการท่องเที่ยวคือบริการรถรับ-ส่งจากที่พักไปสถานที่ท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมบริเวณที่พักไม่เอื้อต่อการพักผ่อน ไม่มีแหล่งซื้อสินค้า/ของที่ระลึก ไม่สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยวอาเซียน พฤติกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว การตอบสนอง จังหวัดชายแดนภาคใต้

¹ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

e-mail: awang.l@psu.ac.th

Characteristics and Behavior of ASEAN Tourists and Tourist Attractions in Southern Border Provinces of Thailand Responding ASEAN Tourists

Awang Lanui

Abstract

This research aims to study the tourists' characteristics, tourists' behaviors, and tourist attractions in southern border provinces which respond to ASEAN tourists. The research methodologies were quantitative method and qualitative method. The quantitative method surveyed 150 ASEAN tourists in the southern border provinces by questionnaires and analyzed data with statistical package program, while the qualitative method was an in-depth interview with 15 key informants and then was conducted by content analysis.

The result showed that the majority of tourists were female with 20-29 years, most of them were single from Malaysia and graduate with diploma - bachelor degree, they were company employees and earns 20,001-30,000 baht monthly. In their group, there was someone who knew about the area or could communicate with people in the area and led the group to visit attractions during the holidays. They came through the Sadao immigration checkpoint by bus or van. They got tourist information from their own experiences or friends in the group. They came with friends and stayed overnight at the hotel for 1-3 days per time and 1-5 times a year, their expense each time were about 10,000-20,000 Baht. Hat Yai city was their main target, and then they were going to other areas in the southern provinces. Most of tourists came to this area to rest, ate Thai halal food, visited relatives or joined merit festivals. About the overall responses to the attractions, they responded at medium level. When considering the responses to type of attraction including, historical attractions, entertainment places, shopping center, religious places and natural attractions, they were at medium level. The problems of tourism were transportation from hotels to tourist attractions, inconvenient and uncomfortable accommodations, not having gift / souvenir shops and the clear communication with people in the area.

Keywords: ASEAN Tourist, Behavioral Tourism, Tourism Attraction, Responsive, Southern Border provinces

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและถูกกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างรายได้ และขจัดความยากจนให้กับหลายประเทศ (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ, 2556) เป็นภาคเศรษฐกิจที่รองรับแรงงานและสร้างความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Srinivasan, P., Santhosh, P.K., & Ganesh, L., 2012)และเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายประเภทจึงต้องอาศัยการจัดการและควบคุมธุรกิจท่องเที่ยวให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวนอกจากนั้นยังมีบทบาททางอ้อมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างความตระหนักของความเป็นพหุวัฒนธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ (Ramona, F., & Carmen, P., 2009)

แหล่งท่องเที่ยวเป็นเสมือนหัวใจของการท่องเที่ยว (Panakera, C., et al., 2011) และเป็นจุดแข็งที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อพบกับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ได้รับรู้ประสบการณ์ใหม่ เปลี่ยนแปลงมุมมองและทัศนคติของนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีทั้งทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงกิจกรรม เทศกาลที่เกิดขึ้น โดยแหล่งท่องเที่ยวอาจปรากฏในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้ เช่น สิ่งก่อสร้าง ถ้ำ น้ำตกหรือในลักษณะที่เป็นนามธรรมสัมผัส เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา และวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยบริการการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว (วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกฤษณ์พัฒน์ และ อุดม เขยกิจวงศ์, 2548) ถ้าองค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมจะทำให้ระบบการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดี ผู้ให้บริการจะต้องรู้จักนักท่องเที่ยวทั้งในด้านคุณลักษณะ พฤติกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมและความเต็มใจในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ กระจายการบริการให้ทั่วถึงและรวดเร็วเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถรับบริการได้ง่ายสะดวกและได้รับบริการตามที่คาดหวังและดีที่สุด โดยเฉพาะที่มีการแข่งขันสูงผู้ให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ดีก็จะได้รับความพึงพอใจจาก ผู้รับบริการสูงไปด้วย

การสร้างแรงจูงใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพิ่มขึ้น นอกจากการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวแล้วการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งต้อง ทราบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวอาเซียนซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักของพื้นที่ งานวิจัยเรื่องนี้จึงสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวอาเซียนในด้านคุณลักษณะ พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวอาเซียน

การทบทวนวรรณกรรม

ภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์เพื่อรองรับการแข่งขันในการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุดโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวส่งผลต่อการสร้างตำแหน่งงานที่ดี การยกระดับคุณภาพชีวิตและผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในพื้นที่ (เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2556) โดยรัฐบาลและหน่วยงานราชการจำเป็นต้องบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งการตอบสนองการท่องเที่ยวมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมเร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวมีความความพึงพอใจที่จะกลับมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นวาระหลักในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างและพัฒนาไกด์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีเอกภาพ และมีการบูรณาการลดความซ้ำซ้อนของภารกิจและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการเพื่อสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างและพัฒนาไกด์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยว (ราชกิจจานุเบกษา, 2554) และรัฐบาลได้จัดงบประมาณจำนวนมากเพื่อปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดช่วงที่ผ่านมา ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีเป้าหมายจะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เพิ่มขึ้น

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก หาดทรายชายทะเล และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ เป็นต้น (IMT-GT, 2015) แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นฐานการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพที่ดีและยั่งยืนของประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามแหล่ง ท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความแตกต่างกันเนื่องจากสภาพภูมิประเทศ วัฒนธรรม ความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบกับภาพลักษณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบต่อ ความเชื่อมั่นด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ นักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซียและสิงคโปร์จะมีปริมาณ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงตามสถานการณ์การเกิดเหตุความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่า แหล่งท่องเที่ยวจะไม่สามารถควบคุมได้ แต่แหล่งท่องเที่ยวจะต้องตอบสนองต่อสถานการณ์เหล่านั้นอย่าง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาสู่แหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, มปป.)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นไปอย่างไม่สมดุลในการสร้างความยั่งยืน ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับนโยบายด้านอุปทานการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากความสามารถ ในการรองรับนักท่องเที่ยวของทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันภาคเอกชนและ ชุมชนซึ่งเป็นภาคส่วนที่สำคัญก็ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในการสร้างรายได้และ การจ้างงานให้กับชุมชน รวมทั้งการเสริมสร้างต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวและ การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการสร้างความเจริญเติบโตและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเพื่อ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา

การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวคือการตัดสินใจกระทำกิจกรรมที่เลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ถ้าผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทาง การ เลือกสถานที่ท่องเที่ยว สามารถรับรู้ความต้องการและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมี ประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการก็จะเป็นประโยชน์กับภาคธุรกิจและภาครัฐมากที่สุด โดยเฉพาะ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว (ศิริเพ็ญ ดาบเพชร, 2557) ถึงแม้ว่าการตอบสนองความต้องการนั้นไม่สามารถทำตามหรือตอบสนองความต้องการได้ทุกคน แต่ถ้า ผู้ประกอบการเข้าใจและดำเนินการตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็จะสร้างประโยชน์ให้กับ ภาคการท่องเที่ยวได้มากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นแบบผสม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพในการ รวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอาเซียน

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เนื่องจากเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวอาเซียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Askew, M., & Cohen, E., 2004; Maud, J., 2011) ทั้งนี้เพราะเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นแหล่งรวมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวและมีโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากรในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เนื่องจากไม่สามารถหาจำนวนประชากรที่แท้จริงได้ จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ W.G. Cochran (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับค่าความคลื่อนร้อยละ 5 ด้วย จากสัดส่วนร้อยละ 10 ของประชากร จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 138.3 ผู้วิจัยจึงได้ปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 150 ราย และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวอาเซียนด้วยแนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นตามกรอบของวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง จำนวน 15 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามภาษามลายูหรือภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว คุณลักษณะ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว โดยแบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 รายมีค่า IOC แต่ละข้อมากกว่า 0.75 และค่าความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ 0.83 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอาเซียนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ส่วนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยสัมภาษณ์เป็นภาษามลายู/ภาษาอังกฤษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ สืบมาจากนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม 2560 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพรวบรวมโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกระหว่างเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูลคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวนำเสนอเป็นค่าร้อยละในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนข้อมูลการตอบสนองต่อ

แหล่งท่องเที่ยวแนะนำเสนอเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละด้านและภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีระดับการตอบสนอง 5 ระดับคือ มากที่สุดคะแนนเฉลี่ย (4.51-5.00) มากคะแนนเฉลี่ย (3.51-4.50) ปานกลางคะแนนเฉลี่ย (2.51-3.50) น้อยคะแนนเฉลี่ย (1.51-2.50) และน้อยที่สุดคะแนนเฉลี่ย (1.00-1.50) ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวอาเซียนส่วนใหญ่ร้อยละ 53.33 เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 20-29 ปี มากที่สุดร้อยละ 34.00 และมีสถานภาพโสดมากที่สุดร้อยละ 46.00 ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.00 เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียและร้อยละ 77.67 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุดร้อยละ 34.67 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 20,001-30,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 38.00 โดยนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเป็นกลุ่มซึ่งจะมีคนที่รู้จักพื้นที่หรือสามารถสื่อสารกับคนในพื้นที่ได้เป็นผู้นำกลุ่มเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด ขณะเดียวกันพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางมาเป็นกลุ่มช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือปิดภาคเรียนหรือช่วงที่มีวันหยุดต่อเนื่องกันหลายวัน ซึ่งการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะมีผู้ที่มีประสบการณ์และสามารถสื่อสารกับคนในพื้นที่ได้ดีเป็นผู้นำ โดยผู้นำกลุ่มหลายรายจะมีประสบการณ์เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้งจึงได้รับความไว้วางใจจากนักท่องเที่ยวให้เป็นผู้นำกลุ่ม ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มทำงานหลังจบการศึกษา และเป็นชาวมาเลเซียมากกว่าสัญชาติอื่นเนื่องจากการเดินทางสะดวกโดยเฉพาะการเดินทางด้วยรถยนต์

พฤติกรรมการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวมีจุดประสงค์เพื่อมาพักผ่อนมากที่สุดร้อยละ 34.00 เดินทางผ่านด่านสะเดามากที่สุดร้อยละ 40.67 และใช้พาหนะคือรถทัวร์-รถตู้มากที่สุดร้อยละ 42.00 นักท่องเที่ยวร้อยละ 52.67 ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากประสบการณ์จากตนเองหรือเพื่อนในกลุ่ม เดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับเพื่อนมากที่สุดร้อยละ 48.67 ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.00 เข้ามาท่องเที่ยวครั้งละ 1-3 วัน และร้อยละ 60.67 เข้ามาท่องเที่ยวปีละ 1-5 ครั้ง โดยร้อยละ 65.33 พักค้างคืน โดยพักค้างคืนที่โรงแรมมากที่สุดร้อยละ 38.0 และมีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งละ 10,000-20,000 บาทมากที่สุดร้อยละ 36.00 โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเดา ปาดังเบซาร์ สนามบิน ส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวอยู่ที่บริเวณเขตเมืองหาดใหญ่ หลังจากนั้นกระจายไปท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดแดนภาคใต้ และบางส่วนไปท่องเที่ยวจังหวัดอื่นๆ นอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อนเดินทางกลับ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางด้วยรถทัวร์รถตู้หรือรถเช่าและจะพักที่โรงแรม ขณะที่บางส่วนที่เข้ามาทางด่านอื่น ๆ เพื่อมาท่องเที่ยว เยี่ยมญาติในจังหวัดพื้นที่ชายแดน โดยกลุ่มนี้จะขับรถมาขึ้นเป็นครอบครัว บางส่วนเข้ามาท่องเที่ยววันเดียวกลับโดยไม่พักค้างคืน บางส่วนพักบ้านญาติ

บ้านเพื่อนหรือโรงแรมในจังหวัดพื้นที่ชายแดน หลังจากนั้นจึงเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองหาดใหญ่และพื้นที่อื่นๆ ก่อนเดินทางกลับ ทั้งนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวจะเข้ามาซื้อสินค้าท้องถิ่น รับประทานอาหารไทยฮาลาล และร่วมเทศกาลงานบุญส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหาร สินค้าท้องถิ่น ของที่ระลึก ค่าที่พัก ค่าบริการต่างๆ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ทำบุญ บริจาค ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาส่วนใหญ่จะมีคนที่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาก่อนเป็นผู้นำการท่องเที่ยว ยกเว้นกลุ่มที่มากับบริษัททัวร์จะมีไกด์เป็นผู้นำการท่องเที่ยว

การตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาเซียน

ตาราง 1 แหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวอาเซียน(n=150)

แหล่งท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ		
ชายหาด ทะเล	91	60.67
น้ำตก	27	18.00
ถ้ำ	9	6.00
ป่า	6	4.00
ล่องแก่ง	17	11.33
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์		
โบราณสถาน	47	31.33
พิพิธภัณฑ์	103	68.67
แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน		
วัด	30	20.00
โบสถ์	35	23.33
มัสยิด	85	56.67
แหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้า		
ตลาดสด	46	30.67
ตลาดน้ำ	60	40.00
ตลาดกลางคืน	29	19.33
ห้างสรรพสินค้า	15	10.00
แหล่งท่องเที่ยวสถานบันเทิง		
ผับ/บาร์	44	29.33
สวนสนุก	54	36.00
สวนสัตว์	52	34.67
รวม	150	100.00

แหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคือชายหาด ทะเลร้อยละ 60.67 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์คือพิพิธภัณฑ์ร้อยละ

68.67 แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถานคือ มัสยิดร้อยละ 56.67แหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้าคือ ตลาดน้ำ ร้อยละ 40.0 และแหล่งท่องเที่ยวสถานบันเทิงคือ สวนสนุกร้อยละ 36.00

ตารางที่ 2 ระดับการตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาเซียน (n=150)

ด้าน	การตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยว						SD	ระดับการตอบสนอง
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}		
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ								
ชายหาดทะเล	72	48	22	5	3	4.20	2.183	มาก
น้ำตก	30	35	33	27	20	3.08	1.815	ปานกลาง
ถ้ำ	10	35	35	35	35	2.66	1.673	ปานกลาง
ป่า	10	13	41	42	44	2.35	1.563	น้อย
ล่องแก่ง	23	30	30	34	33	2.84	1.732	ปานกลาง
รวม	145	161	161	143	135	3.03	0.803	ปานกลาง
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์								
โบราณสถาน	22	34	46	38	10	3.13	1.831	ปานกลาง
พิพิธภัณฑ์	63	33	21	18	16	3.74	2.033	มาก
รวม	85	67	67	56	26	3.44	1.366	ปานกลาง
แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน								
วัด	15	25	30	35	45	2.53	1.626	ปานกลาง
โบสถ์	20	30	38	32	30	2.85	1.736	ปานกลาง
มัสยิด	53	42	30	20	5	3.78	2.046	มาก
รวม	88	97	98	87	80	3.05	1.042	ปานกลาง
แหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้า								
ตลาดน้ำ	30	35	32	30	23	3.12	1.828	ปานกลาง
ตลาดสด	55	35	20	20	20	3.56	1.974	มาก
ตลาดกลางคืน	30	35	30	27	28	3.08	1.813	ปานกลาง
ห้างสรรพสินค้า	20	23	45	44	18	2.88	1.748	ปานกลาง
รวม	135	128	127	121	89	3.16	0.920	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้าน	การตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยว							ระดับการตอบสนอง
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	
แหล่งท่องเที่ยวสถานบันเทิง								
ผับ/บาร์	7	20	34	44	45	2.33	1.556	น้อย
สวนสนุก	59	36	30	15	10	3.79	2.048	มาก
สวนสัตว์	43	38	31	20	18	3.45	1.936	ปานกลาง
รวม	109	94	95	79	73	3.19	1.068	ปานกลาง

นักท่องเที่ยวอาเซียนมีการตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตอบสนองต่อชายหาด ทะเล เท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับมาก ตอบสนองต่อน้ำตก ถ้ำ ล่องแก่ง อยู่ในระดับปานกลาง และตอบสนองต่อป่าอยู่ในระดับน้อย โดยตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 อยู่ในระดับปานกลาง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ตอบสนองต่อพิพิธภัณฑ์ เท่ากับ 3.74 อยู่ในระดับมาก ตอบสนองโบราณสถานอยู่ในระดับปานกลาง โดยตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน ตอบสนองมัสยิดเท่ากับ 3.78 อยู่ในระดับมาก ตอบสนองต่อวัด โบสถ์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักท่องเที่ยวตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถานเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 อยู่ในระดับปานกลาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้า ตอบสนองต่อตลาดน้ำเท่ากับ 3.56 อยู่ในระดับมาก ตอบสนองต่อตลาดสด ตลาดกลางคืน ห้างสรรพสินค้า อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักท่องเที่ยวตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง และแหล่งท่องเที่ยวสถานบันเทิง ตอบสนองต่อสวนสนุกเท่ากับ 3.79 อยู่ในระดับมาก ตอบสนองต่อสวนสัตว์อยู่ในระดับปานกลาง และตอบสนองผับ/บาร์ ในระดับน้อย โดยนักท่องเที่ยวตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวสถานบันเทิงเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 อยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้พบว่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวอาเซียนมีคุณลักษณะดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะมีลักษณะทางกายภาพ สภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างจากภูมิภคานาของนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จะมีลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมร่วมกัน แหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้าจะเลือกสถานที่ที่รูปแบบการขายสินค้า ลักษณะสินค้าหรือราคาสินค้าแตกต่างจากสถานที่ขายสินค้าที่มีอยู่ในภูมิภคานา โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ประสบปัญหาเรื่องการบริการรถรับ-ส่งจากที่พักแรมไปยังสถานที่ท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมบริเวณที่พักไม่เอื้อต่อการพักผ่อน ไม่มีแหล่งเลือกซื้อสินค้า/ของที่ระลึกและไม่สามารถสื่อสารกันให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การทำบุญหรือเข้าร่วมกิจกรรม

ทางศาสนา การเยี่ยมชมโบราณสถาน/มรดกทางวัฒนธรรม การชมนิทรรศการ/งานแสดงสินค้า และการชมวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวอาเซียนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยอยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี มีสถานภาพโสด เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย มีการศึกษาระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ 20,001-30,000 บาทต่อเดือน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ รักษาติเจริญ (2555) และ พิชัย นิรมานสกุล (2554) ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในระยะสั้นควรเน้นในกลุ่มที่มีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นหลักเพราะเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการท่องเที่ยว แต่ในระยะยาวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำแผนกลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณลักษณะอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวสัญชาติสิงคโปร์ที่สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถโดยสารสำหรับนักท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดระเบียบเมืองชายแดน สถานที่จอดรถยนต์ให้เหมาะสมและเพียงพอ และการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการบริเวณพื้นที่ชายแดนให้มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวอาเซียน (อะหะมะ สะมาแอ และ ฮูเซน หมัดหมัน, 2559)

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาเซียนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจุดประสงค์เพื่อมาพักผ่อน เดินทางผ่านด่านสะเดา โดยใช้รถทัวร์-รถตู้เป็นพาหนะ ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากประสบการณ์ของตนเองหรือเพื่อนในกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวกับเพื่อนโดยใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1-3 วัน และเข้ามาท่องเที่ยวปีละ 1-5 ครั้งนักท่องเที่ยวจะพักค้างคืนพักที่โรงแรมและมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 10,000-20,000 บาท โดยนักท่องเที่ยวจะเข้ามาเพื่อพักผ่อนเดินทางผ่านด่านสะเดาด้วยรถทัวร์หรือรถตู้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Lanui.A & Bunnag.S (2017) ทั้งนี้เพราะด่านสะเดามีถนนสี่ช่องจราจรทั้งฝั่งไทยและมาเลเซียซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาได้สะดวกขณะที่ด่านอื่น ๆ เป็นถนนสองช่องจราจรเท่านั้น โดยนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว รวมทั้งการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยของสกุล จริญญาแจ่ม สิทธิ และกวิณ วงศ์ลิตี (2555) ทั้งนี้เพราะระยะเวลาที่เดินทางเข้าท่องเที่ยวประมาณ 1-3 วันเพียงพอกับการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป รวมทั้งจะไม่กระทบกับการทำงานเพราะนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาในช่วงวันหยุดสัปดาห์ได้ ขณะที่การตัดสินใจท่องเที่ยวจะใช้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนในกลุ่มที่มีประสบการณ์ในพื้นที่มาก่อนเพราะต้องการความมั่นใจในการท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเพศหญิงที่นิยมเดินทางเป็นกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัย นิรมานสกุล (2554)

จากข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวดังกล่าว การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวอาเซียนต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุม ทั้งแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร เทศกาลการท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายของที่ระลึก กฎระเบียบ หน่วยงานบริการด้านการท่องเที่ยว โดยต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นภาษาอังกฤษหรือมัลติมีเดียต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งมีบทบาทมากในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวในพื้นที่ (สุจิตราภรณ์ จุสปาโล, 2556) ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มที่สามารถเดินทางเข้าท่องเที่ยวด้วยตนเองหรือกับครอบครัวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพักผ่อน เนื่องจากการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในลักษณะที่ต้องมีผู้นำกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์จะเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวรายใหม่มากกว่าปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อยู่ในระดับต่ำ (สกุล จริยาแจ่มสิทธิ์ และกวิณ วงศ์ลีดี, 2555) ซึ่งถ้านักท่องเที่ยวรายใหม่สามารถเดินทางเข้ามาได้ด้วยตนเองจะเป็นผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของพื้นที่มากขึ้นเพราะนักท่องเที่ยวส่วนมากมีค่าใช้จ่ายคนละ 10,000 บาทขึ้นไป โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาท่องเที่ยวปีละ 1-5 ครั้ง และจะพักค้างคืนในพื้นที่ด้วย

นอกจากนี้ควรปรับปรุงการคมนาคม รวมทั้งระบบการตรวจคนเข้าเมืองของด่านตรวจคนเข้าเมืองอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่รวมกันมากกว่าด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเตาให้เอื้อต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วย การพัฒนาร้านอาหารบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้ถูกสุขลักษณะและได้มาตรฐานอาาาาา รวมทั้งจัดสถานที่ที่เหมาะสมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกลจากมัสยิดด้วย ทั้งนี้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เป็นมุสลิมจะได้ใช้เวลาอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้นไม่จำเป็นต้องรีบเดินทางกลับที่พักก่อนหมดเวลาที่เหมาะสม การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำโฮมสเตย์ที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งอภัทรมณี ลีลาชัย และ ณิชกุล กุสิษฐ์ (2556) พบว่านักท่องเที่ยวต้องการที่พักอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว ขณะเดียวกันผู้รับผิดชอบจะต้องค้นหาเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของสถานเหล่านั้นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

3. แหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวอาเซียนจำแนกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวมีดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวตอบสนองต่อชายหาด ทะเลมากกว่าน้ำตก ถ้ำ ล่องแก่ง ป่า อย่างไรก็ตามการตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากอุปสรรคข้อจำกัดของเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาถนนเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งต้องจัดทำป้ายบอกทิศทางแหล่งท่องเที่ยวและเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงให้มากขึ้นทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและชุมชนมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีอยู่อีกหลายแห่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จะกระจายไปถึงประชาชนระดับล่างโดยตรง

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวตอบสนองต่อพิพิธภัณฑสถานมากกว่าโบราณสถาน ซึ่งต่างจากงานวิจัยของวราพร ฉายกี (2556) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยของวราพร ฉายกี เน้นเฉพาะกลุ่มสถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ซึ่งได้มีการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี การที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางอาจเกิดจากอุปสรรคข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ส่วนใหญ่อยู่ในย่านเมืองเก่า สถานที่ราชการหรือชุมชนที่มีความหนาแน่นซึ่งไม่สะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งเงื่อนไขการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ที่มีกฎระเบียบเข้มงวดกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวประเภทนี้ให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาดสวยงามเป็นระเบียบ สร้างความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้

แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน นักท่องเที่ยวตอบสนองต่อมัสยิดมากกว่าวัด โบสถ์ เป็นเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจากประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียจะนับถือศาสนาอิสลามซึ่งบทบัญญัติของศาสนาอิสลามกำหนดให้มุสลิมทุกคนต้องละหมาดโดยไม่มีข้อยกเว้นแม้แต่ช่วงเดินทางนักท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญกับมัสยิดเพื่อละหมาดขณะเดินทาง ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวที่มีไม่ใช่มุสลิมก็ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานทั้งวัดและโบสถ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้นมากขึ้น (Askew, M, & Cohen, E., 2004) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างในบริเวณศาสนสถานต่างๆ โดยเฉพาะการปรับปรุงเรื่องความสะดวก ที่จอดรถของมัสยิดที่อยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว รวมทั้งวัดที่อยู่ติดกับเส้นทางคมนาคมให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีไม่ใช่มุสลิมส่วนหนึ่งจะเข้ามาเพื่อทำบุญไหว้พระตามวัดต่างๆ

แหล่งท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้า นักท่องเที่ยวตอบสนองต่อตลาดน้ำมากกว่าตลาดสด ตลาดกลางคืน ห้างสรรพสินค้าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ และธีรศักดิ์ อุณารมณเลิศ (2557) ทั้งนี้เพราะตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ทั้งสถานที่ ร้านค้า ที่จอดรถ ขณะที่ตลาดอื่นมีลักษณะเหมือนกับตลาดสินค้าในประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยวหรือเป็นตลาดที่ได้ต้นแบบไปจากตลาดน้ำ อย่างไรก็ตามการตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่จอดรถ รวมทั้งต้องจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จะกระจายไปถึงประชาชนระดับล่างโดยตรง

แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานบันเทิง นักท่องเที่ยวตอบสนองต่อสวนสนุกมากกว่าสวนสัตว์ ผับ/บาร์ ทั้งนี้อาจเกิดจากการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก แหล่งท่องเที่ยวไม่น่าสนใจ เช่น สวน

สัตว์ หรือประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวลักษณะนี้อยู่ทั่วไป ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เข้าถึงนักท่องเที่ยว ส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทผับ บาร์ การตอบสนองจะน้อยเนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งซึ่งเป็นมุสลิมจะไม่เข้าแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเพราะผิดหลักศาสนา ดังนั้นการลงทุนพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวประเภทนี้ควรพิจารณาให้ตอบสนองกลุ่มลูกค้าที่มีไข่มุสลิม

จากข้อมูลการตอบสนองต่อแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวในสัดส่วนสูงซึ่งหมายถึงนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้นมากก็จะต้องปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบทางลบต่อแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งเริ่มมีปัญหาความเสื่อมโทรมจากการรองรับนักท่องเที่ยวที่เกินขีดจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวและเกินขีดความสามารถของกลไกรัฐในการกำกับ ควบคุม ขณะเดียวกันจะต้องปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพระบบบริหารจัดการและเส้นทางคมนาคมเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน(สิริพร อิ่มหุ่น, อำนวย ตันพานิชย์ และธีรนนท์ ตันพานิชย์, 2558) เพราะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถานที่หลายแห่งที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการจัดกิจกรรมเทศกาลการท่องเที่ยวจำเป็นต้องรีบดำเนินการเพื่อรองรับอุปสงค์การท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว (จุฬารัตน์ โฆษะโก และคณะ, 2558)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรทำกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยว โดยระยะสั้นต้องปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วให้มีความสะดวกมากขึ้น สามารถจัดการท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อกลุ่มที่มีคุณลักษณะหลักซึ่งมีความพร้อมในการท่องเที่ยวได้มากขึ้น ส่วนในระยะยาวต้องเพิ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณลักษณะอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูงและนักท่องเที่ยวสัญชาติสิงคโปร์ รวมทั้งต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวลงถึงมือประชาชนที่อยู่ในชุมชนให้มากที่สุด

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องจัดทำข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวที่ทันสมัยให้ครอบคลุมและเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งแหล่ง

ท่องเที่ยว เทศกาล ร้านอาหาร ที่พัก เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเกิดขึ้นก่อนได้รับบริการ ดังนั้นถ้าสามารถสร้างความมั่นใจได้ก็มีโอกาสที่นักท่องเที่ยวจะใช้บริการเพิ่มขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวควรเร่งปรับปรุงและพัฒนาป้ายบอกทิศทางริมถนนเป็นภาษาอังกฤษและป้ายสัญลักษณ์ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ รวมทั้งการพัฒนาจุดแวะพักระหว่างทางให้มีความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงภูมิทัศน์ ความเป็นเอกลักษณ์ ความสะดวกในการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาตลาดสินค้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งสินค้าประเภทอาหาร เครื่องประดับ ของที่ระลึก วัสดุตอบสนองนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งด้วย

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในพื้นที่เพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี โดยร่วมมือกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดกิจกรรมในเรื่องในเทศกาลต่างๆ ในรอบปี

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดเชิงกายภาพและกฎระเบียบของการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของนักท่องเที่ยวอาเซียน รวมทั้ง การศึกษาศักยภาพ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ในการรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียนและการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยในการรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.). *แผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กฤษณ์ รักชาติเจริญ. (2555). ความสำเร็จของการนำนโยบายบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปปฏิบัติ. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 8(1), 81-90.

จุฬารัตน์ โฆษะโก, สุนิย์วรกุลชัยวัฒน์, จุฑาภรณ์คชสารทักษิณและ จิตาภา ช่วยพันธ์. (2558). *การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคใต้ สัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2558: 13 พฤศจิกายน 2558*. ส่วนเศรษฐกิจภาค สำนักงานภาคใต้ ธนาคารแห่งประเทศไทย.

- ชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ และธีรศักดิ์อ่อนอารมณ์เลิศ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 6(1), 66-79.
- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). การกำหนดขนาดตัวอย่างในการทดสอบสมมุติฐานวิจัย. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการ Research Zone จัดโดยศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พิชัย นิรมานสกุล. (2554). พฤติกรรมการท่องเที่ยวการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ภาพลักษณ์และการยอมรับคุณค่าแบรนด์เมืองท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, อัครพงศ์ อั่นทอง, พรทิพย์ เจริญวิทย์กุลดา เพ็ชรวรรณ และนุกุล เครือฟู. (2556). *เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว*. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2554). ประกาศคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เรื่องแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙. สืบค้นจาก <http://www.mots.go.th/download/ImplementationOfThePolicy/NotificationOfTheNationalTourismPolicy.PDF>.
- วราพร ฉายากี้. (2556). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกฤษณ์พัฒน์และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ศิริเพ็ญ ดาบเพชร. (2557). การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวครั้งแรกและนักท่องเที่ยวซ้ำ. *วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 9 (2), 39-59.
- สกุล จริยาแจ่มสิทธิ์ และกวิน วงศ์ลีตี. (2555). การศึกษาเส้นท่องเที่ยวของอาเซียนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2554). รายงานการศึกษาเรื่องการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=2647.
- สิริพร อิมหุ่่น, อำนวย ต้นพานิชย์และธีรนนท์ ต้นพานิชย์. (2558). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*, 2(2), 202-224.
- สุจิตราภรณ์ จุสปาโล. (2556). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา. *สุทธิปริทัศน์*, 27(84), 28-54.

- อภัยหทัย ลียาชัย และ ณัฏช์ กุณิศร์. (2556). ปัจจัยและผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีผลต่อธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทร์วิโรฒ*, 4(2), 18-40.
- อะหะมะสะมาแอ และ ฮูเซน หมัดหมัน. (2559). ความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร AL-NUR*, 11(1), 151-164.
- Askew, M., & Cohen, E. (2004). Pilgrimage and Prostitution: Contrasting Modes of Border Tourism in Lower South Thailand, *Tourism Recreation Research*, 29(2), 89-104.
- IMT-GT. (2015). *Green City Action Plan for Songkhla and Hat Yai Municipalities*. Retrieved from <http://www.adb.org/sites/default/files/related/41572/imt-gt-green-city-action-plan-songkhla-hat-yai-municipalities-march-2015.pdf>.
- Lanui, A. & Bunnag, S. (2017). The Responses of Halal Tourism of Tourism Entrepreneurs in Southern Border Provinces of Thailand. *Canadian International Journal of Social Science and Education*, 12(1), 269-283.
- Maud, J. (2011). *Sacred tourism and the state: paradoxes of cross-border religious patronage in southern Thailand*. Gottingen: Max Planck Institute for the Study of Religious and Ethnic Diversity
- Panakera, C., Willson, G., Ryan, C., & Liu, G. (2011). Considerations for Sustainable Tourism Development in Developing Countries: Perspectives from the South Pacific. *TOURISMOS: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 6(2), 241-262.
- Ramona, F., & Carmen, P.G. (2009). The Relationship between Tourism and Sustainable Development in the European Context. *International Business and European Integration*, (XVIII), 293-298.
- Srinivasan, P., Santhosh Kumar, P.K., & Ganesh, L. (2012). Tourism and Economic Growth in Sri Lanka: An ARDL Bounds Testing Approach. *The Romanian Economic Journal*, XV (45), 211-226.